

بررسی مسائل اجتماعی محله باغ معروف تبریز

گزارش ۲۱-۵-۲۳۱

شماره: ۱۱۶-۶/م/پ | تاریخ: ۱۴۰۵/۴/۲۲

 RCTABRIZ . IR

 RCTABRIZ_IR

 RCTABRIZ

 RCTABRIZ

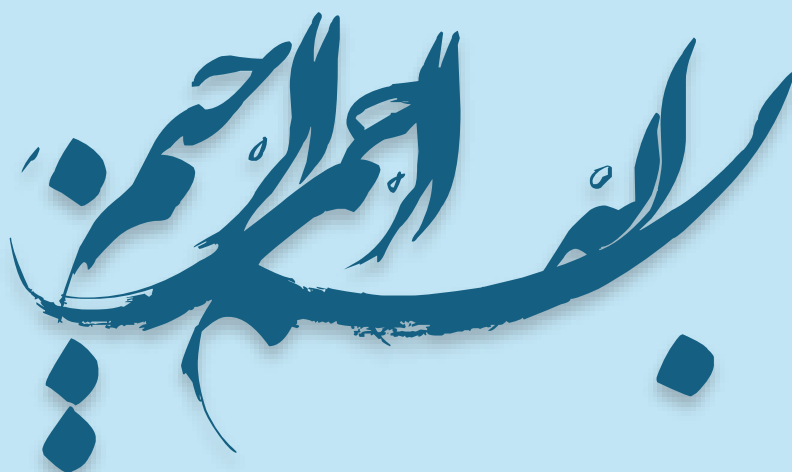
 RCTABRIZ

 RCTABRIZ

 RCTABRIZ

متن (PDF) از طریق سایت مرکز به نشانی rctabriz.ir قابل دریافت است.

آدرس: بزرگراه پاسداران، ورودی فرشته جنوبی، ساختمان شورا، ضلع شرقی

عنوان اصلی: بررسی مسائل اجتماعی محله باغ معروف تبریز

عنوان فرعی:

پدیدآور: سعید مبین شهیر

ناظر: معاونت پژوهشی مرکز

نوع و شماره گزارش: یادداشت (۲۱-۵-۲۳۱)

شماره: ۱۱۶-۶/م/پ | **تاریخ:** ۱۴۰۵/۴/۲۲

متن (PDF) از طریق سایت مرکز قابل دریافت است

دریافت نظر و پیشنهاد: rctabrizc@gmail.ir | ۰۴۱-۴۱۵۱۰۴۱۲

آدرس: بزرگراه پاسداران، ورودی فرشته جنوبی، ساختمان شورا، ضلع شرقی طبقه اول

بررسی مسائل اجتماعی محله باغ معروف تبریز

شماره: ۱۱۶-۶/م/پ

تاریخ: ۱۴۰۵/۴/۲۲

حقوق مادی و معنوی این اثر متعلق به مرکز پژوهش‌های شورای شهر تبریز است.
متن (PDF) از طریق سایت مرکز به نشانی rctabriz.ir قابل دریافت است.
آدرس: بزرگراه پاسداران، ورودی فرشته جنوبی، ساختمان شورا، ضلع شرقی طبقه اول

۱- چکیده

گزارش حاضر با هدف شناسایی و تحلیل مسائل اجتماعی محله باغ معروف تبریز انجام شده است. محله باغ معروف به عنوان یکی از نواحی پیرامونی در حال تحول شهری، ساختاری نیمه بومی و نیمه مهاجر دارد و در سال های اخیر پذیرای جمعیت تازه واردی بوده است که ترکیب اجتماعی آن را متنوع ساخته اند. داده های پژوهش در قالب پرسش نامه ساخت یافته و با تحلیل آماری نرم افزار SPSS بررسی شد. میانگین مدت اقامت در محله ۷/۸ سال و در شهر تبریز حدود ۲۰۷ سال برآورد شد به گونه ای که بیش از دو سوم ساکنان کمتر از ده سال است در محله سکونت دارند. این امر بیانگر جریان قوی جابه جایی و ورود ساکنان جدید و پویا بودن ساخت جمعیت است. حدود ۳۰ درصد از پاسخ دهندگان متولد تبریز و بیش از ۶۰ درصد مهاجران درون استانی اند. در بعد ذهنی نگاه به محله، یافته ها نشان می دهد رضایت از زندگی در محله بالاست (میانگین ۴/۱ از ۵)، بیش از نیمی از پاسخ دهندگان (۵۲ درصد) از محله خود احساس خجالت ندارند و تمایل به تغییر محل سکونت پایین (میانگین ۲/۳) است. این الگو از تعلق اجتماعی قوی و پیوندهای همسایگی گرم حکایت دارد. در تحلیل شاخص های عینی، میانگین کلی نوزده مقیاس عددی، ۵۰ از ۷۶ است که نشان دهنده وضعیت متوسط رو به بالا در ابتلا به مسائل اجتماعی است. سرمایه اجتماعی و رضایت از زندگی در وضعیت مطلوب اند، اما شاخص هایی نظیر انحرافات رفتاری، جرایم مشهود، ترافیک، آلودگی صوتی، فرسودگی نما و مکان های ناامن در سطح نامطلوب قرار دارند. در مقابل، خدمات عمومی، وضعیت بهداشت، دسترسی برای سالمندان و معلولان و آمادگی در برابر بلایای طبیعی از نقاط قوت محله محسوب می شوند. نتیجه کلی پژوهش آن است که محله باغ معروف در عین برخورداری از

سرمایه اجتماعی میان سطح و رضایت ذهنی بالا، با ضعف های کالبدی و زیست محیطی آشکار مواجه است. این وضعیت ضرورت اتخاذ رویکرد اجتماع محور در مدیریت شهری را برجسته می سازد که بتواند با تقویت مشارکت ساکنان، بازآفرینی کالبدی محله را با حفظ پیوندهای انسانی پیش ببرد. در این میان، اعتماد اجتماعی و احساس تعلق محلی مهم ترین سرمایه های ناملموس باغ معروف اند و می توانند به عنوان بنیان بازسازی و تاب آوری شهری در سیاست های توسعه محله مورد استفاده قرار گیرند.

کلمات کلیدی: باغ معروف، تبریز، مسائل اجتماعی.

۲- مقدمه

محله باغ معروف به عنوان یکی از نواحی پیرامونی تبریز، واجد ویژگی های اجتماعی، اقتصادی و فضایی ویژه ای است. این محله در سال های اخیر به واسطه تحولات کالبدی و تغییر الگوهای سکونت، از یک بافت نسبتاً سنتی به ناحیه ای نیمه مدرن و مهاجرپذیر تبدیل شده است. ترکیب جمعیتی آن از یک سو شامل ساکنان بومی با سابقه طولانی سکونت در تبریز و از سوی دیگر، مهاجران درون استانی از شهرستان هایی نظیر سردرود، بستان آباد و صوفیان است که به دلیل پایین بودن قیمت زمین و اجاره، این منطقه را برای زندگی انتخاب کرده اند. این ساختار دوگانه، سیمایی نیمه بومی و نیمه مهاجر به محله بخشیده است و موجب پویایی فرهنگی و تنوع اجتماعی در سطح محله شده است. داده های این گزارش از طرح "شناسایی مسائل اجتماعی به تفکیک محلات کلان شهر تبریز" (با اجرای رحیم یوسفی اقدام) استخراج، پالایش و تحلیل شده اند. مبنای نگارش گزارش حاضر، بررسی نوزده شاخص کلیدی در حوزه مسائل اجتماعی و محیطی محلات به همراه سه متغیر ذهنی "رضایت از زندگی"،

ارتقای کیفیت زندگی و تاب‌آوری شهری در سیاست‌های محلی تبریز به کار گرفته شود.

۳- یافته‌ها

۳-۱- مدت اقامت در محله

داده‌ها نشان می‌دهد ساکنان باغ معروف حداقل ۲ ماه و حداکثر ۳۵ سال است که ساکن باغ معروف هستند. بر همین اساس:

جدول شماره ۱- طبقه‌بندی مدت اقامت در باغ معروف

بازه اقامت	حدود سال	فراوانی	درصد
کوتاه مدت	۱۰-۰ سال	۲۲	۷٫۹
میان مدت	۲۰-۱۰ سال	۷	۲۲٫۶
بلند مدت	۲۰ سال به بالا	۲	۶٫۵

میانگین اقامت سکونت در باغ معروف حدود ۷٫۸ سال، با تمرکز داده‌ها در بازه ۲ ماه تا ۳۵ سال است و توزیع به سمت اقامت‌های کوتاه مدت متمایل است. بیش از دو سوم ساکنان (۷۰ درصد) کمتر از ۱۰ سال است که در محله زندگی می‌کنند که نشان‌دهنده جریان قوی ورود ساکنان جدید به محله است. این الگو معمولاً در محله‌هایی دیده می‌شود که قیمت زمین و اجاره پایین است و بافت در حال تغییر یا بازسازی است.

۳-۲- مدت اقامت در تبریز

بررسی داده‌ها نشان می‌دهد داده‌های مربوط به مدت اقامت ساکنان در شهر تبریز نشان می‌دهد که ترکیب جمعیتی محله از نظر سابقه سکونت، متنوع اما نسبتاً جوان از حیث اقامت است. حدود ۳۵٫۵ درصد از ساکنان کمتر از ۱۵ سال است که در تبریز زندگی می‌کنند؛ این گروه را می‌توان مهاجران جدید یا نسل تازه‌وارد به شهر دانست. حضور این میزان از ساکنان جدید، نشانه‌ای از پویایی جمعیت شهری و احتمالاً جذابیت اقتصادی یا دسترسی مکانی محله برای اقشار تازه‌مهاجر است. در مقابل،

“احساس خجالت از محله” و “تمایل به تغییر محل سکونت” است. گزارش حاضر از حیث کارکرد در زمره اسناد کاربردی قرار می‌گیرد.

بررسی داده‌ها نشان می‌دهد که میانگین اقامت در محله ۷٫۸ سال و در شهر تبریز ۲۰٫۷ سال است. بیش از دو سوم ساکنان کمتر از ده سال است که در محله زندگی می‌کنند؛ این امر بازتابی از جریان مداوم ورود جمعیت جدید و روند تغییرات اجتماعی سریع در بافت محلی است. در بعد ذهنی، نتایج نشان می‌دهد رضایت از زندگی در محله بالاست (میانگین ۴٫۱ از ۵) و بیش از نیمی از ساکنان (۵۲ درصد) از معرفی محله خود احساس خجالت ندارند. میانگین تمایل به تغییر محل سکونت ۳٫۲ است که نشانگر ثبات مکانی نسبی و احساس تعلق اجتماعی قوی است. این الگو حاکی از سرمایه اجتماعی مؤثر و شبکه‌های همیاری فعال میان ساکنان است. در مقابل، تحلیل نوزده شاخص عینی بیانگر وضعیت متوسط رو به بالا در ابتلا به مسائل اجتماعی (نمره ۵۰ از ۷۶) است. درحالی‌که شاخص‌هایی مانند سرمایه اجتماعی، رضایت از زندگی، وضعیت بهداشت و خدمات شهری در وضعیت مطلوب قرار دارند، شاخص‌های مربوط به ترافیک، آلودگی صوتی، انحرافات رفتاری، جرایم مشهود و فرسودگی نما از چالش‌های اصلی محله محسوب می‌شوند. این شکاف میان رضایت ذهنی بالا و کیفیت کالبدی پایین بیانگر آن است که ساکنان باغ معروف با وجود محدودیت‌های خدماتی و محیطی، همچنان از سطح بالایی از انسجام اجتماعی، اعتماد و پیوندهای همسایگی برخوردارند. از این رو، راهبرد مدیریت شهری در این محله باید مبتنی بر تقویت مشارکت اجتماعی و رویکرد اجتماع‌محور باشد. در واقع، ظرفیت‌های انسانی و اعتماد اجتماعی موجود در باغ معروف می‌تواند به عنوان بستر اصلی برای بازآفرینی کالبدی،

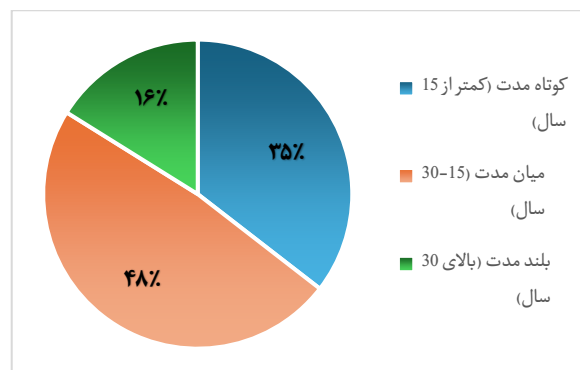
۳-۳- محل تولد

الگوی توزیع محل تولد نشان می‌دهد که محله باغ معروف از نظر ترکیب جمعیتی دارای ساختاری نیمه‌بومی و نیمه‌مهاجر است. حدود ۳۰ درصد از ساکنان متولد تبریز هستند و می‌توان آنها را به عنوان جمعیت بومی محله در نظر گرفت. این گروه معمولاً ریشه‌های قدیمی‌تری در ساختار اجتماعی شهر دارند و به دلیل سکونت طولانی‌تر، در روابط همسایگی و شبکه‌های اعتماد محلی نقش پررنگ‌تری ایفا می‌کنند. در مقابل، بیش از ۶۰ درصد از جمعیت (شامل متولدین هریس، بستان‌آباد، سردرود، صوفیان و سایر شهرهای آذربایجان شرقی) را مهاجران درون‌استانی تشکیل می‌دهند. این ترکیب نشان‌دهنده الگوی کلاسیک مهاجرت به تبریز است چرا که افرادی از شهرستان‌های اطراف برای اشتغال، آموزش یا بهبود شرایط زندگی به تبریز مهاجرت کرده‌اند و در مناطق پیرامونی چون باغ معروف ساکن شده‌اند؛ زیرا در این منطقه هزینه زمین و مسکن پایین‌تر از هسته مرکزی شهر است. نرخ مهاجرت‌های برون‌استانی بسیار اندک است.

بیشترین سهم متعلق به گروه دارای اقامت میان‌مدت (۱۵ تا ۳۰ سال) است که نزدیک به ۴۸٫۴ درصد را تشکیل می‌دهد. این گروه ستون اصلی ساخت اجتماعی شهر را شکل می‌دهد و معمولاً شامل خانواده‌هایی هستند که طی یکی دو دهه اخیر در تبریز ساکن شده‌اند، در محیط شهری تثبیت یافته و نقش فعالی در شبکه‌های اجتماعی و اقتصادی محله دارند. این جمعیت، حلقه اتصال بین مهاجران جدید و ساکنان قدیمی محسوب می‌شود و عموماً در تعاملات محلی، شوراهای اجتماعی و فعالیت‌های مدنی بیشترین نقش را ایفا می‌کند. در نهایت، تنها ۱۶٫۱ درصد از پاسخ‌دهندگان بیش از ۳۰ سال سابقه سکونت در تبریز دارند که این گروه را می‌توان ساکنان ریشه‌دار نامید که حافظ حافظه تاریخی و فرهنگی محله‌اند. هرچند از نظر عددی کوچک‌ترند، اما در پیوندهای همسایگی، اعتماد اجتماعی و ثبات فرهنگی نقشی تعیین‌کننده دارند.

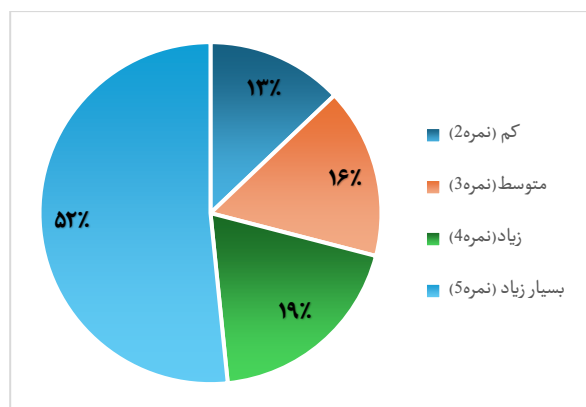
جدول شماره ۲- طبقه‌بندی بازه اقامت در تبریز

بازه اقامت در تبریز	فراوانی	درصد
کوتاه مدت (کمتر از ۱۵ سال)	۱۱	۳۵٫۵
میان مدت (۱۵-۳۰ سال)	۱۵	۴۸٫۴
بلند مدت (بالای ۳۰ سال)	۵	۱۶٫۱
کل	۳۱	۱۰۰

نمودار شماره ۱- طبقه‌بندی بازه اقامت در شهر تبریز

سطح رضایت	فراوانی	درصد	درصد فراوانی
بسیار زیاد (نمره ۵)	۱۶	۵۱٫۶	۱۰۰
کل	۳۱	۱۰۰	

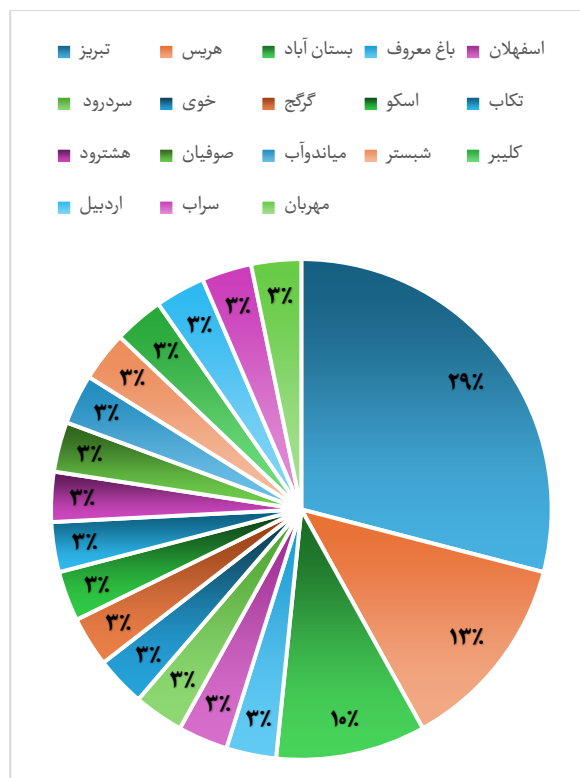
نمودار شماره ۳- سطح رضایت از زندگی در محله

۳-۵- خجالت‌زدگی از محله

بیش از نیمی از پاسخ‌دهندگان (۵۲٪) هیچ احساس شرمندگی از محله خود ندارند و به راحتی آن را به دیگران معرفی می‌کنند. میانگین پایین (۲٫۳۹) نشان می‌دهد که احساس خجالت یا انگ اجتماعی نسبت به محل زندگی در سطح پایین است. با این حال، حدود ۲۹٪ از ساکنان (نمره‌های ۴ و ۵) تا حدی چنین احساسی دارند؛ این گروه ممکن است تحت تأثیر مقایسه با محله‌های مرفه‌تر یا ضعف خدمات شهری باشند. نبود نمره ۳ در داده‌ها نشان‌دهنده دوقطبی خفیف است؛ چراکه بیشتر افراد یا به کلی احساس خجالت ندارند یا در اقلیت کوچکی، احساس منفی قوی دارند.

جدول شماره ۴- خجالت‌زدگی از محله

احساس شرمندگی از محله	فراوانی	درصد	درصد فراوانی
اصلاً	۱۶	۵۱٫۶	۵۱٫۶
کمی	۶	۱۹٫۴	۷۱
تا حدودی	۰	۰	۷۱

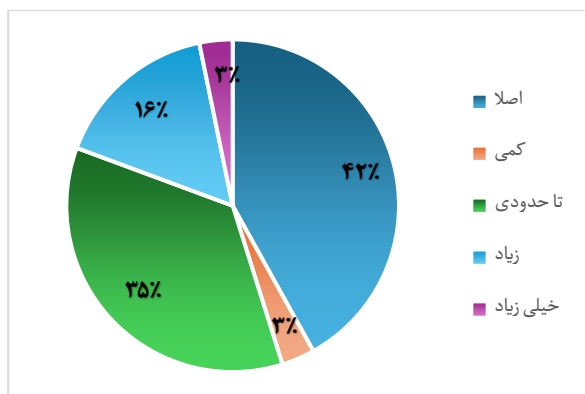
نمودار شماره ۲- محل تولد

۳-۴- سطح رضایت از زندگی در محله

رضایت از محله به صورت یک سؤال کلی و در طیف لیکرت ۵ سطحی از ساکنان پرسیده شد؛ ۵۱٫۶ درصد از پاسخ‌دهندگان رضایت بسیار بالایی (۵ از ۵) از زندگی در محله دارند و میانگین ۴٫۱ نشان‌دهنده ارزیابی مثبت و قوی نسبت به کیفیت زندگی در محله است. تنها (۱۲٫۹٪) نارضایتی نسبی نشان داده‌اند. این داده‌ها معمولاً در محله‌هایی دیده می‌شود که روابط اجتماعی گرم، شناخت متقابل همسایگان و حس امنیت روانی قوی باشد. بیشتر پاسخ‌دهندگان گزینه ۵ را انتخاب کرده‌اند؛ اما برای تأیید پذیری بیشتر باید سایر متغیرها نیز بررسی شوند.

جدول شماره ۳- سطح رضایت از زندگی در محله

سطح رضایت	فراوانی	درصد	درصد فراوانی
کم (نمره ۲)	۴	۱۲٫۹	۱۲٫۹
متوسط (نمره ۳)	۵	۱۶٫۱	۲۱
زیاد (نمره ۴)	۶	۱۹٫۴	۴۸٫۴

نمودار شماره ۵- تمایل به تغییر محله

۳-۷- مقایسه و بررسی سه متغیر مکمل

هر چه رضایت از زندگی بیشتر باشد، احساس شرمندگی کمتر و تمایل به تغییر محل سکونت پایین تر است. این الگو بیانگر وجود نوعی تعلق اجتماعی قوی در محله باغ معروف است؛ مردم این محله اگرچه شاید از کمبود خدمات یا امکانات شهری گلایه داشته باشند، اما از منظر اجتماعی و روانی، خود را بخشی از محله می دانند. چنین الگویی معمولاً در محله هایی دیده می شود که در حاشیه شهر قرار دارند؛ ولی از شبکه های اجتماعی سنتی و روابط همسایگی قوی برخوردارند.

جدول شماره ۶- الگوی مقایسه ای بین سه متغیر

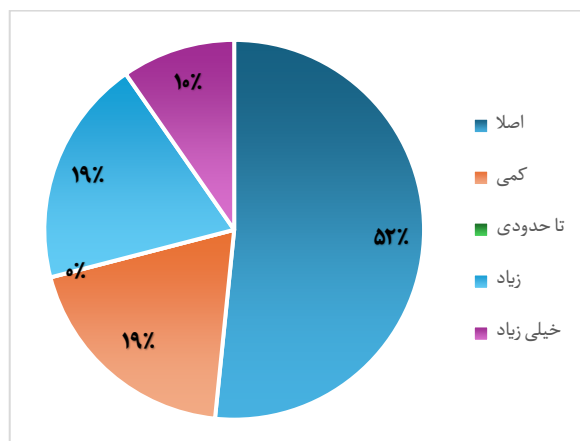
شاخص	جهت	میانگین	نتیجه
رضایت	مثبت	۴٫۱	احساس رضایت عمومی قوی
شرمندگی	منفی	۲٫۳	شرمندگی اندک، هویت محلی تثبیت شده
تمایل به تغییر محله	منفی	۲٫۳	تمایل پایین به مهاجرت از محله

۴- بررسی و تحلیل آسیب های اجتماعی محله

جدول شماره ۷- شاخص های آسیب های اجتماعی محله باغ معروف

شاخص	نمره	جهت
سرمایه اجتماعی	۳	میان

احساس شرمندگی از محله	فراوانی	درصد	درصد فراوانی تجمعی
زیاد	۶	۱۹٫۴	۱۰۰
خیلی زیاد	۳	۹٫۶	
کل	۳۱	۱۰۰	

نمودار شماره ۴- خجالت زدگی از محله

۳-۶- تمایل به تغییر محله

۴۲ درصد از ساکنان تمایل ندارند محله را ترک کنند؛ یعنی به محل زندگی خود رضایت نسبی دارند و نوعی ثبات مکانی در جامعه محلی دیده می شود. در مقابل، حدود ۲۲٪ (نمره های ۴ و ۵) علاقه مند به تغییر محل سکونت اند. میانگین ۲٫۳ از ۵ نشان می دهد که در مجموع، تمایل به مهاجرت از محله پایین تا متوسط است.

جدول شماره ۵- تمایل به تغییر محله

تمایل به تغییر محله	فراوانی	درصد	درصد فراوانی تجمعی
اصلاً	۱۳	۴۱٫۹	۴۱٫۹
کمی	۱	۳٫۲	۴۵٫۲
تا حدودی	۱۱	۳۵٫۵	۸۰٫۶
زیاد	۵	۱۶٫۱	۹۶٫۸
خیلی زیاد	۱	۳٫۲	۱۰۰
کل	۳۱	۱۰۰	

۲. سرمایه اجتماعی در محله در سطح متوسط قرار دارد. این یعنی روابط میان ساکنان نه آن قدر قوی است که همبستگی بالایی ایجاد کند و نه آن قدر ضعیف که نشانه از گسست اجتماعی باشد.

۳. ساکنان احساس نابرابری نسبتاً کمی دارند، به این معنا که تفاوت‌های اقتصادی یا اجتماعی شدیداً آزاردهنده نیست. این وضعیت می‌تواند به ثبات روانی و اجتماعی بیشتر در محله و احساس عدالت نسبی میان افراد منجر شود.

۴. رضایت از زندگی در میان ساکنان در سطح بالایی است. این نشان می‌دهد که مردم از وضعیت کلی زندگی، شرایط اجتماعی و تعاملات درون محله‌ای احساس رضایت دارند و عوامل استرس‌زا در زندگی روزمره کم‌ترند.

۵. وجود انحرافات ارزشی و رفتاری زیاد نشانگر ضعف در کنترل اجتماعی و کاهش هنجارهای مشترک است. این مسئله می‌تواند به تضعیف همبستگی و افزایش شکاف‌های اخلاقی در محله منجر شود.

۶. نمره بالا در شاخص جرایم مشهود بیانگر نگرانی جدی از وقوع جرایم قابل مشاهده مانند سرقت یا نزاع است. چنین وضعیتی امنیت روانی و اجتماعی را کاهش می‌دهد و بر احساس اعتماد میان ساکنان اثر منفی دارد.

۷. سطح مطلوب خدمات عمومی نشان می‌دهد که شهرداری در تأمین زیرساخت‌ها، نظافت، و نگهداری معابر عملکرد مناسبی داشته است. این وضعیت موجب افزایش رضایت عمومی و ارتقای کیفیت زندگی شهری می‌شود.

۸. امنیت ذهنی در حد متوسط است؛ یعنی اگرچه ترس یا اضطراب از ناامنی کاملاً غالب نیست، اما برخی نگرانی‌ها در ذهن مردم وجود دارد. بهبود روشنایی معابر و افزایش حضور اجتماعی می‌تواند این احساس را تقویت کند.

شاخص	نمره	جهت
احساس نابرابری	۲	مثبت
رضایت از زندگی	۱	مثبت
انحرافات ارزشی و رفتاری	۴	منفی
جرایم مشهود	۴	منفی
خدمات عمومی شهرداری	۱	مثبت
امنیت ذهنی محله	۳	میانه
وضعیت بهداشتی محله	۱	مثبت
کل مسائل ترافیکی	۴	منفی
مسائل پارک محله	۳	میانه
آلودگی صوتی	۴	منفی
ظاهر ساختمان محله‌ها	۴	منفی
مکان‌های ناامن	۴	منفی
محله مناسب برای کودکان	۲	مثبت
محله مناسب برای سالمند	۲	مثبت
محله مناسب برای معلولان	۱	مثبت
محله سبز	۲	مثبت
وجود حیوانات شهری	۴	منفی
آمادگی محله در برابر بلایای طبیعی	۱	مثبت
مجموع کل نمرات	۵۰	-

بررسی ۱۹ مقیاس سرمایه اجتماعی، احساس نابرابری، رضایت از زندگی، انحرافات ارزشی و رفتاری، جرایم مشهود، خدمات عمومی شهرداری، امنیت ذهنی محله، وضعیت بهداشتی محله، مسائل ترافیکی، مسائل پارک محله‌ها، آلودگی صوتی، ظاهر ساختمان محله‌ها، مکان‌های ناامن، محله مناسب برای کودکان، محله مناسب برای سالمند، محله مناسب برای معلولان، محله سبز، وجود حیوانات شهری و آمادگی محله در برابر بلایای طبیعی با اعدادی بین ۱-۴ (با این پیش‌فرض که اعداد بالاتر مسائل بیشتری را نشان می‌دهند) بیانگر آن است که:

۱. نمره باید در بازه ۱۹-۷۶ به دست آید که ۵۰ به دست آمده است که نشان می‌دهد محله باغ معروف از نظر مسائل اجتماعی در سطح متوسط و متوسط به بالا قرار دارد.

۹. محله از نظر نظافت، جمع‌آوری زباله و سلامت محیطی وضعیت مطلوبی دارد. این امر می‌تواند با احساس مسئولیت اجتماعی بالای ساکنان و عملکرد مناسب نهادهای خدماتی مرتبط باشد.

۱۰. مشکلات ترافیکی در محله چشمگیر است. تراکم خودروها، نبود مسیرهای مناسب پیاده‌روی یا پارکینگ‌های کافی و عبور و مرور دشوار از مهم‌ترین چالش‌ها به شمار می‌روند.

۱۱. پارک‌های محله‌ای در وضعیت متوسط قرار دارند. اگرچه فضای سبز و امکانات وجود دارد، اما کمبود نگهداری یا ایمنی کافی ممکن است مانع استفاده کامل ساکنان از این فضاها شود.

۱۲. سطح بالای آلودگی صوتی نشانه تراکم جمعیتی یا وجود فعالیت‌های مزاحم است. این عامل بر آرامش روانی، کیفیت خواب و رضایت کلی از زندگی تأثیر منفی می‌گذارد.

۱۳. چهره بصری نامناسب محله حاکی از فرسودگی بناها، نبود زیباسازی شهری و بی‌توجهی به نماهای شهری است. این امر حس تعلق و هویت شهری را در میان ساکنان تضعیف می‌کند.

۱۴. تعداد زیاد مکان‌های ناامن مانند کوچه‌های تاریک یا ساختمان‌های متروکه، امنیت فیزیکی و ذهنی را به شدت کاهش می‌دهد و می‌تواند مانعی برای حضور فعال زنان، سالمندان و کودکان در فضاهای عمومی باشد.

۱۵. محیط نسبتاً مطلوب برای کودکان نشانگر وجود فضاهای نسبتاً امن و امکانات پایه‌ای برای بازی است. با این حال، هنوز نیاز به بهبود زیرساخت‌های فرهنگی و ایمنی وجود دارد.

۱۶. محله تا حدی برای سالمندان مناسب است؛ دسترسی به خدمات، مسیرهای پیاده‌روی و آرامش نسبی وجود دارد؛ اما موانع فیزیکی و اجتماعی همچنان در برخی نقاط دیده می‌شود.

۱۷. محله از نظر دسترسی فیزیکی برای افراد دارای معلولیت در وضعیت بسیار خوبی قرار دارد. وجود رمپ‌ها، مسیرهای مناسب و خدمات هم‌سطح با نیاز این گروه از نشانه‌های مثبت است.

۱۸. محله از نظر پوشش گیاهی و فضای سبز وضعیت نسبتاً خوبی دارد. گرچه تراکم فضای سبز کافی نیست، اما حضور درختان و باغچه‌های خانگی به کیفیت زیست محیطی کمک کرده است.

۱۹. افزایش حیوانات شهری (مانند سگ‌های ولگرد) موجب نگرانی و کاهش احساس امنیت ساکنان شده است. این موضوع بیانگر ضعف در مدیریت زیست محیطی شهری است.

۲۰. محله از آمادگی بالایی در برابر بحران‌هایی مانند زلزله یا سیل برخوردار است. آموزش‌های عمومی، زیرساخت مقاوم و آگاهی ساکنان از مهم‌ترین دلایل این وضعیت مطلوب است.

۵- به‌عنوان جمع‌بندی

محله باغ معروف در مجموع دارای سرمایه اجتماعی متوسط، امنیت پایین، خدمات شهری مطلوب و کیفیت محیطی ناپایدار است. بنابراین، اجتماعی‌سازی مدیریت شهری (افزایش مشارکت ساکنان)، ایمن‌سازی فضاهای شهری و روانی و زیباسازی محله باید در اولویت مدیریت شهری با همکاری نیروی انتظامی باشد.

۶- کاربرست مدیریتی

مدیریت اجتماعی و سرمایه انسانی محله: شاخص‌های سرمایه اجتماعی، رضایت از زندگی و احساس نابرابری نشان می‌دهد که روابط اجتماعی در سطح قابل قبول اما نه مطلوبی است و مردم احساس برابری نسبی و رضایت متوسطی از زندگی دارند. برای ارتقای این وضعیت، پیشنهاد می‌شود شورا و شهرداری منطقه، برنامه‌های محله‌محور را

سالمندان و معلولان، محله سبز و وضعیت بهداشتی بیانگر وضعیت نسبتاً مطلوب با نیاز به بهبود جزئی است. شهرداری می‌تواند مسیرهای بدون مانع برای سالمندان و معلولان، زمین بازی ایمن برای کودکان و توسعه باغچه‌های محلی را در دستور کار قرار دهد. همچنین تداوم نظافت و کنترل پسماند باید تقویت شود تا احساس کرامت و آرامش در محیط محلی افزایش یابد.

پایداری زیست‌محیطی و تاب‌آوری شهری: بر اساس شاخص‌های وجود حیوانات شهری، آمادگی در برابر بلایای طبیعی و وضعیت محله سبز، محله باغ معروف از نظر آمادگی بحران وضعیت خوبی دارد؛ ولی از نظر مدیریت محیط‌زیست شهری ضعیف است. راهکار مدیریتی شامل ساماندهی حیوانات شهری، آموزش تاب‌آوری خانوارها، توسعه فضای سبز بومی و اجرای مانورهای ایمنی دوره‌ای است.

مانند نشست‌های گفتگوی شهروندی، جشنواره‌های فرهنگی، ایجاد گروه‌های داوطلب محلی و سامانه‌های مشارکت الکترونیکی تقویت کنند. این سیاست‌ها باعث افزایش همبستگی، حس تعلق و مسئولیت‌پذیری جمعی می‌شود و در بلندمدت شاخص‌های رضایت و اعتماد اجتماعی را بهبود می‌دهد.

نظم اجتماعی، امنیت و کنترل انحرافات: شاخص‌های انحرافات رفتاری، جرایم مشهود، مکان‌های ناامن و امنیت ذهنی وضعیت نسبتاً بحرانی را نشان می‌دهند. میزان وقوع رفتارهای ناهنجار و حس ناامنی بالاست. مدیریت شهری می‌تواند با همکاری نیروی انتظامی و سازمان فرهنگی شهرداری، طرح محله امن و آگاه را اجرا کند که شامل افزایش روشنایی، حذف فضاهای رهاشده، نصب دوربین‌های نظارتی، برگزاری کارگاه‌های آگاهی‌بخشی اخلاقی و تقویت شبکه‌های محلی گزارش‌دهی باشد. این اقدامات هم کنترل سخت‌افزاری و هم تقویت کنترل نرم‌افزاری اجتماعی را هدف قرار می‌دهد.

کیفیت کالبدی و زیباشناختی محیط شهری: ترکیب شاخص‌های ظاهر ساختمان‌ها، آلودگی صوتی، مسائل ترافیکی و خدمات عمومی شهرداری نشان می‌دهد که محله در خدمات پایه وضعیت خوبی دارد؛ اما در چهره شهری و آرامش محیطی دچار ضعف است. پیشنهاد می‌شود طرحی تحت عنوان بازآفرینی چهره محله باغ معروف اجرا شود به‌طوری که نوسازی نماها با تسهیلات تشویقی، مدیریت ترافیک خرد همچون ایجاد پارکینگ محلی و مسیر دوچرخه، کاشت درختان حائل صوتی و بهسازی پیاده‌روها از جمله این اقدامات باشند. این اقدامات مستقیماً به ارتقای کیفیت زیست شهری منجر می‌شود.

زیست‌پذیری و عدالت فضایی در گروه‌های مختلف اجتماعی: شاخص‌های محله مناسب برای کودکان،

گزارش حاضر با هدف شناسایی و تحلیل مسائل اجتماعی محله باغ معروف، یکی از مناطق پیرامونی کلان شهر تبریز، انجام شده است. باغ معروف از نظر ترکیب جمعیتی و کالبدی، محله‌ای است که از یک سو دارای جمعیتی متنوع از ساکنان بومی و مهاجران درون‌استانی بوده و از سوی دیگر، با کمبودهای محسوس در زیرساخت‌ها و خدمات شهری مواجه است. داده‌های این گزارش از طرح «شناسایی مسائل اجتماعی به تفکیک محلات تبریز» با اجرای رحیم یوسفی‌ا قدم استخراج و پس از بازیابی، با استفاده از نرم‌افزار SPSS مورد تحلیل کمی قرار گرفت. پرسشنامه ساخت‌یافته شامل نوزده شاخص عینی از وضعیت اجتماعی و شهری و سه متغیر ذهنی رضایت، احساس خجالت و تمایل به تغییر محل سکونت بود. یافته‌ها نشانگر حضور جمعیت تازه‌وارد و جریان مداوم مهاجرت درون‌شهری است.

از میان ۱۹ شاخص، ۱۲ شاخص در وضعیت مطلوب تا نسبتاً مطلوب و چهار شاخص شامل سرمایه اجتماعی، امنیت ذهنی، ظاهر ساختمان‌ها و وجود حیوانات شهری در وضعیت بحرانی هستند. این نتایج حاکی از آن است که با وجود عملکرد مناسب خدمات شهری و زیرساخت‌ها، محله با ضعف در اعتماد اجتماعی، احساس ناامنی ذهنی و فرسودگی کالبدی روبه‌روست. در نتیجه، توسعه محله باغ معروف مستلزم رویکردی اجتماع‌محور و اعتماد‌محور است تا با بازسازی روابط همسایگی، ارتقای امنیت روانی و بهسازی کالبدی، زمینه افزایش انسجام اجتماعی و تاب‌آوری شهری فراهم شود.

نظر رسمی	اظهار نظر رسمی مرکز در موارد ارجاعی از طرف شورای اسلامی شهر یا شهرداری تبریز
دیدگاه	دیدگاه مرکز در موارد جاری شهری و نقد عملکرد و فعالیت‌های شهرداری و سایر دستگاه‌های اجرایی
گزارش تخصصی	گزارش تخصصی مستخرج از کمیته‌ها، گروه‌های کانونی یا نشست‌ها
انتقال دانش	ارسال مطالب گزیده شده یا چکیده مطالب و گزارش‌های سایر مراکز پژوهشی یا نشست‌های خارج از مرکز
یادداشت	اظهار نظر کارشناسی توسط افراد خبره که لزوماً مورد تأیید مرکز نیست
انعکاس	تبیین پیشنهاد، انتظار یا مطالبه کارشناسی یا مردمی
خلاصه مدیریت	خلاصه مدیریتی طرح‌های مطالعاتی انجام شده در مرکز
افکارسنجی	گزارش مستخرج از افکارسنجی عمومی یا موردی
داده‌کاوی	گزارش تولید شده با استفاده از ظرفیت‌های هوش مصنوعی
تجربه مدیریت	گزارش تجربیات حوزه مدیریت شهری سایر شهرهای داخل و خارج کشور یا گزارش تجربه‌نگاری مدیریت شهری
پرسمان	بیان مسئله یا طرح سؤالاتی در خصوص مسائل جاری شهر از مدیریت شهری و درخواست پاسخگویی
شناخت شهر	گزارش شناخت وضع موجود در قالب متن نقشه یا اینفوگرافی
اسناد مرکز	آیین‌نامه‌ها، فرم‌ها، دفترچه‌های راهنما و سایر مستندات مربوط به شیوه فعالیت مرکز

با توجه به هزینه‌های زیست محیطی استفاده از کاغذ، متن کلیه اسناد، گزارش‌ها و طرح‌های پژوهشی تهیه شده در مرکز به نشانی rctabriz.ir قابل دسترسی است.